

Troballes monetàries XII

TRESORET D'OMBRIA (terme d'Atzúvia, Marina Alta, Alacant)

FREDERIC COSTA

Núm: A. N. 51

Lloc: Partida d'Ombria, al terme del municipi de l'Atzúvia, comarca de la Marina Alta a la província d'Alacant.

Tipus de troballa: Tresoret

Composició:

Jaume I (1213-1276)

— 3 diners de València de la primera emissió (1247-49).

— 17 diners de València de la segona emissió (1271).

— 5 òbols de València de la segona emissió.

— 23 diners de Barcelona.

— 5 òbols de Barcelona.

Ramon Berenguer V de Provença (1209-1245)

— 1 menut marsellès.

Dates límit: 1247-1276

Data de la troballa: Vers el 1950

Circumstàncies de la troballa:

Cap al 1950 en Ricardo Costa Pons, menejan terra per fer un marge, a la partida d'Ombria, va trobar un conjunt de monedes, un centenar, més o menys. Aquest grup de monedes estaven dins d'una cassoleta de fang. De totes aquestes monedes sols en tenim al nostre abast cinquanta-quatre, la resta de les monedes, en Ricardo

Costa Pons les va donar a amics i coneguts, dels quals destacaria l'antic metge del poble, que n'hi va comprar un gran nombre; en aquest moments desconeixem la situació actual del citat metge.

Descripció:

— Menut marsellès. Emès durant el comtat de R. Berenguer V (1209-1245). Crusafont 134.

Anv.: +R. COMES. PVINCIE.

Efígie a l'esquerra. Cabell rull.

Rev.: -MARS-SIL-IEN-SIS-.

Creu que talla la llegenda amb tres punts als extrems.

* 1. p.: 0,75g; p.e.: 6 h.

— Diners de València. Billó de tern. Emissió del 1247-1249. Crusafont 161.

Anv.: IACOBUS REX

Efígie coronada a l'esquerre, cercle interior d'un \varnothing aproximat d'11 mm. Corones laterals rectes.

Rev.: + VALENCIE

Arbre simplificat, amb implantació de branques a la part més baixa.

2. p.:1,03g p. e.:1h

3. p.:0,78g p. e.:6h

4. p.:0,96g p. e.:6h

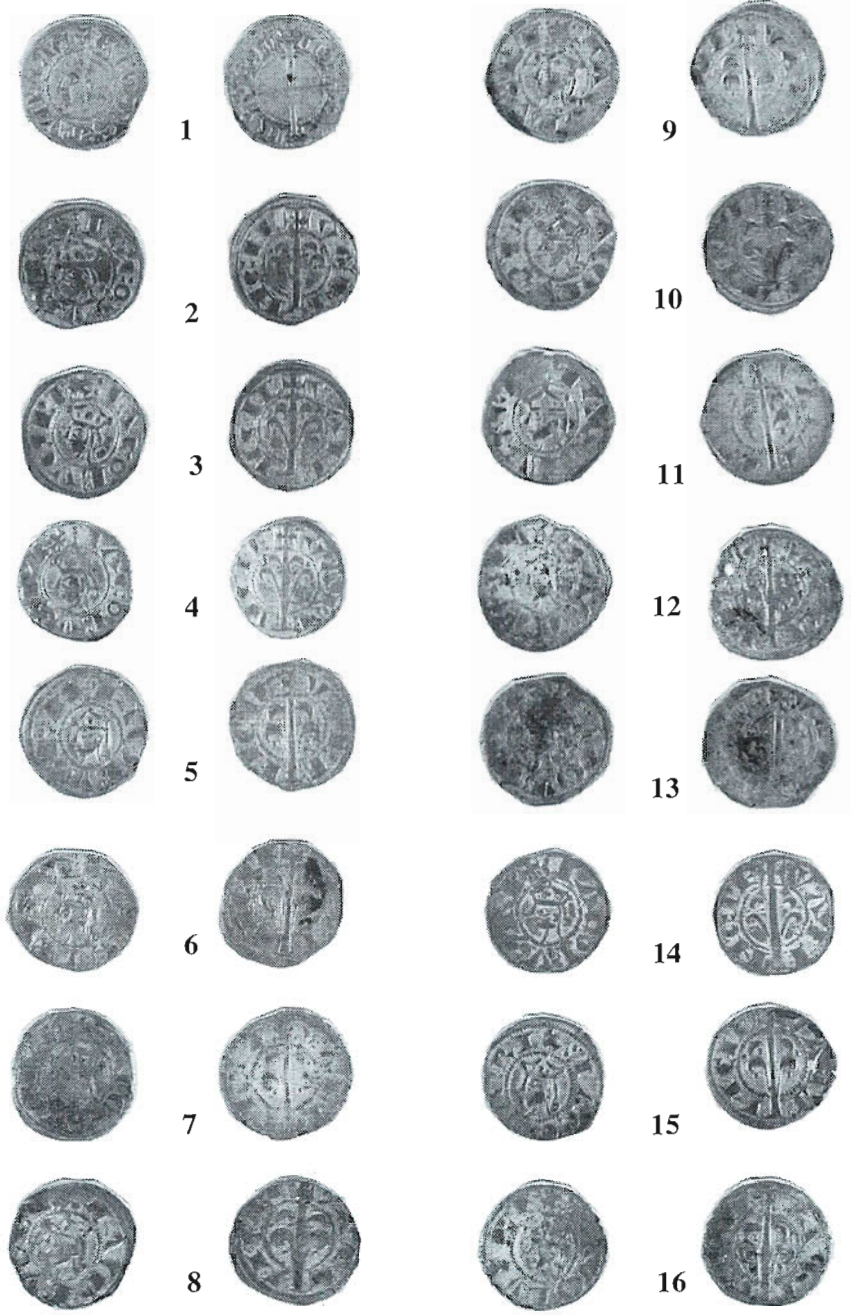
— Diners de València. Emissió del 1271. Crusafont 163.

Anv.: com els anteriors (núm. 2-4).

Rev.: com els anteriors (núm. 2-4).

5. p.: 1,28g	p.e.:2h	14. p.:0,69b	p. e.: 9h
6. p.: 0,85g	p.e.:8h	15. p.:0,99g	p. e.: 4h
7. p.: 1,10g	p.e.:9h	16. p.:1,06g	p. e.:12h
8. p.: 0,98g	p.e.:2h	17. p.:0,74g	p. e.: 7h
9. p.: 0,99g	p.e.:6h	18. p.:0,92g	p. e.:11h
10. p.:1,03g	p.e.:7h	19. p.:1,22g	p. e.: 3h
11. p.:0,98g	p.e.:9h	20. p.:1,16g	p. e.:12 h
12. p.:1,02g	p.e.:1h	21. p.:1,03g	p. e.: 5 h
13.p.: 1,17g	p.e.:7h		

* Les monedes han estat pesades al laboratori Gil-Mascarell de la Universitat de València, per Pepa Vázquez, a qui agraïm la seua col·laboració.

— Òbols fets a València. Emissió del 1271. Crusafont 164.

Anv.: com les anteriors (núm. 2-21).

Rev.: com les anteriors (núm. 2-21).

22. p.: 0,68g p. e.: 10 h

23. p.: 0,48g p. e.: 3 h

24. p.: 0,50g p. e.: 3 h

25. p.: 0,45g p. e.: 12 h

26. p.: 0,40g p. e.: 11 h

— Diners fets a Barcelona. Emissió del 1258. Crusafont 153.

Anv.: + BARQINO:

Bust coronat mirant a l'esquerra.

Rev.: -IA-CO-B'R-EX:-

Creu que talla la llegenda, amb anell al primer i al quart quadrant i tres punts al segon i tercer quadrants.

27. p.: 1,06g p. e.: 4h

28. p.: 0,84g p. e.: 3h

29. p.: 0,88g p. e.: 8h

30. p.: 1,19g p. e.: 12h

31. p.: 1,05g p. e.: 10h

32. p.: 0,80g p. e.: 6h

33. p.: 1,11g p. e.: 12h

34. p.: 0,80g p. e.: 4h

35. p.: 1,03g p. e.: 7h

36. p.: 1,18g p. e.: 10h

37. p.: 0,82g p. e.: 4h

38. p.: 0,84g p. e.: 6h

39. p.: 0,96g; p. e.: 11h

40. p.: 0,75g; p. e.: 3h

41. p.: 0,80g; p. e.: 6h

42. p.: 1,15g; p. e.: 12h

43. p.: 1,03g; p. e.: 9h

44. p.: 1,39g; p. e.: 1h

45. p.: 0,92g; p. e.: 7h

46. p.: 0,79g; p. e.: 3h

47. p.: 0,99g; p. e.: 3h

48. p.: 0,92g; p. e.: 6h

49. p.: 1,10g; p. e.: 4h

— Òbols fets a Barcelona. Emissió del 1258. Crusafont 154.

Anv.: com les anteriors (núm. 27-49)

Rev.: com les anteriors (núm. 27-49)

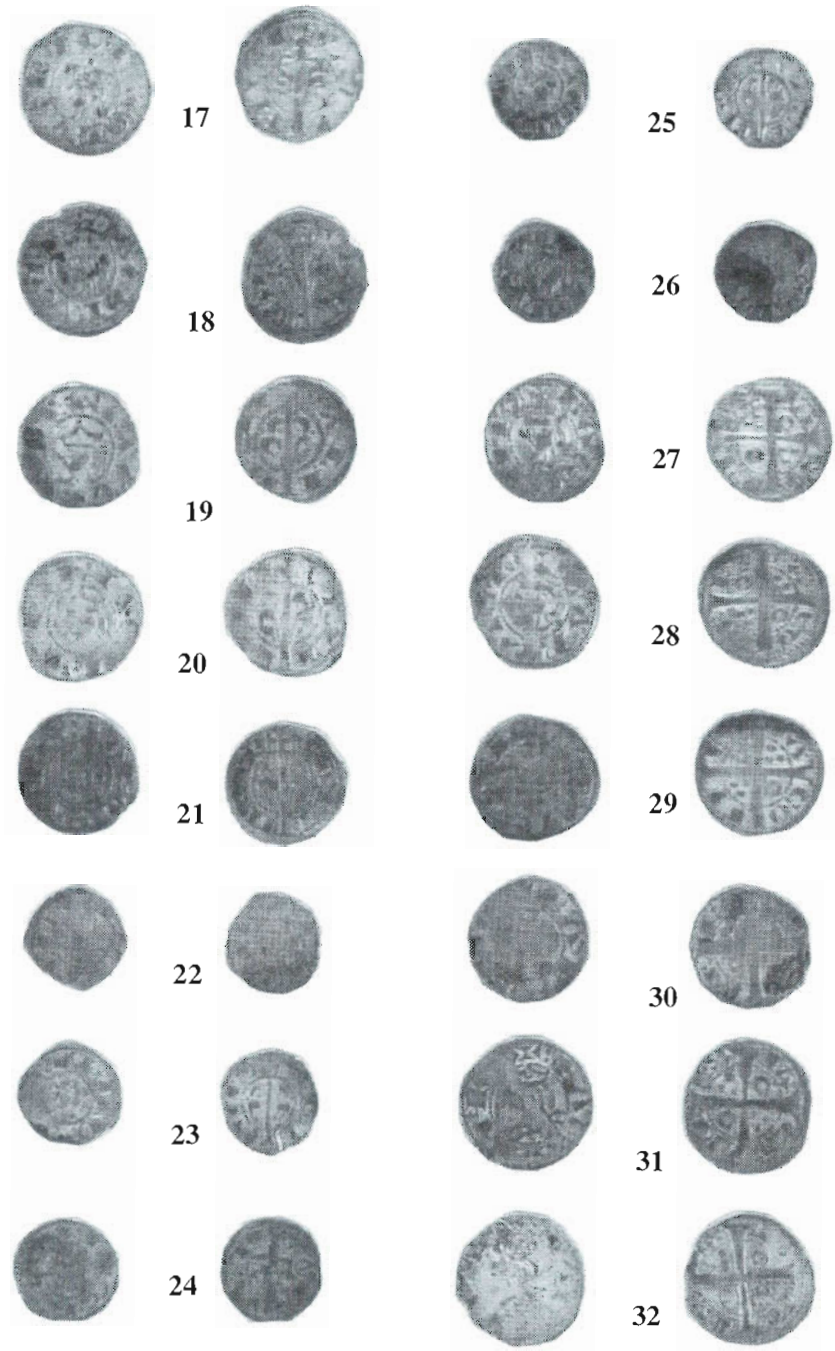
50. p.: 0,54g p. e.: 8h

51. p.: 0,49g p. e.: 7h

52. p.: 0,56g p. e.: 11h

53. p.: 0,35g p. e.: 10h

54. p.: 0,40g p. e.: 11h

Comentaris:

Totes les monedes trobades se situen cronològicament en temps de Jaume I. D'aquestes cinquanta-quatre monedes en destaca una, ja que se'n coneixen poques. Aquesta moneda tan singular és un menut marsellès. Fou encunyat durant el govern de Ramon Berenguer V (1209-1245) (cal dir que R. Berenguer V fou l'últim dels comtes de Provença subordinats a la Corona catalanoaragonesa, ja que, en morir, la seua hereva es casà amb Carles d'Anjou. A partir d'aquest moments, Provença fou controlada per la dinastia francesa dels Anjou).

Aquest menut marsellès, per les fonts que hem pogut consultar, és prou polèmic, a causa de a la inscripció de l'anvers, que porta la llegenda següent: R. COMES PVINCIE.

El problema deriva de la confusió en la identificació de la primera lletra de la llegenda. Per uns, aquesta moneda fou encunyada en temps de R. Berenguer V; per altres, ho fou en temps de Carles d'Anjou.¹ Tanmateix el gros de les monedes estan fetes a València o a Barcelona.

Els conqueridors del regne de València portaren gran varietat de monedes que s'uniren a les ja existents (àrabs i cristianes). Però, per diverses raons entre les quals es pot assenyalar la idea d'unificar i cohesionar els territoris acabats de conquerir, el 1247, Jaume I va crear la moneda pròpia del regne. Aquesta és denominà «ral» de València. Era una moneda de billó amb el contingut d'un 25 % de plata i amb un pes aproximat d'un gram. El seu valor serà similar al del diner de tern de Barcelona, que es crearà poc després.²

Per eliminar la resta de monedes que circulaven pel regne, es va crear la taula de canvis, que en quaranta dies va substituir les monedes en circulació per les noves monedes encunyades.

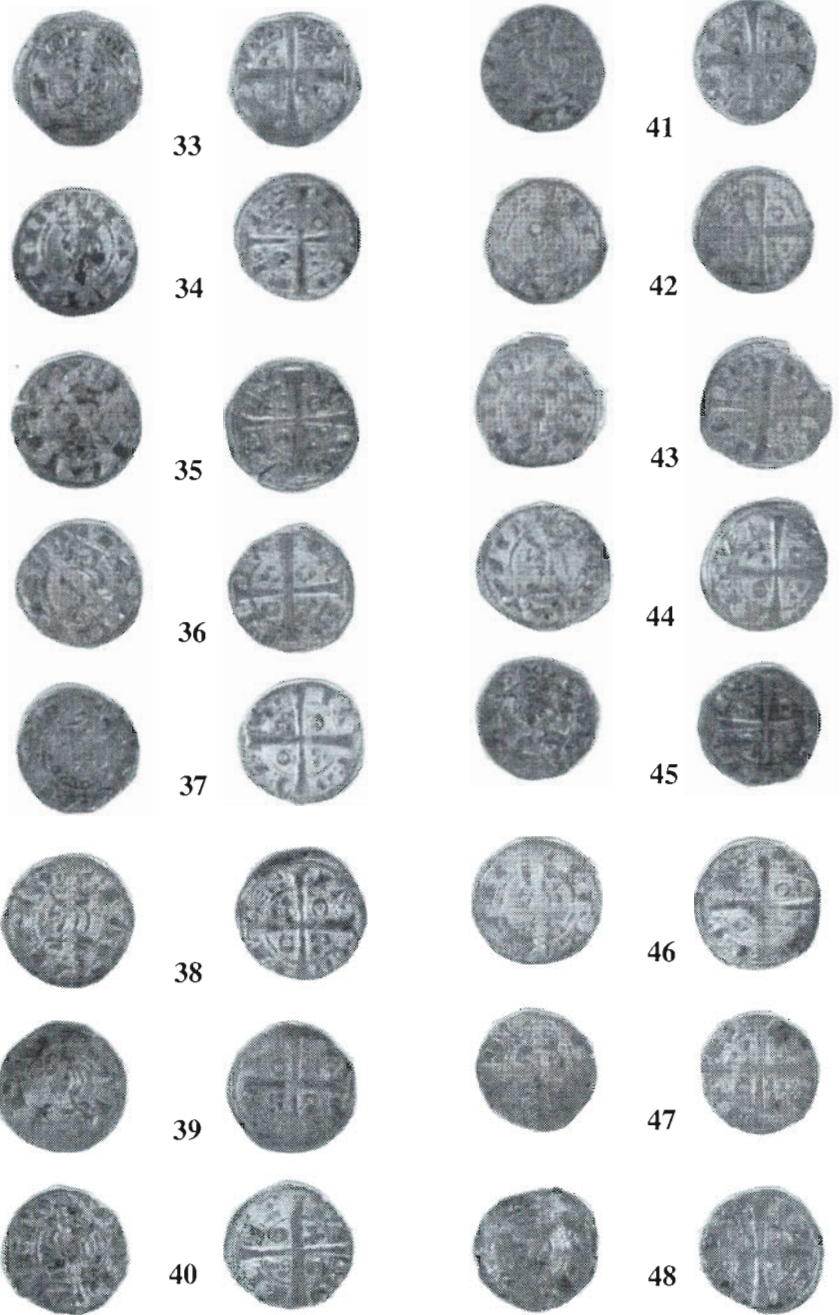
Però tot i això, si tenim en compte els tresors monetaris trobats d'aquest període,³ podem veure que les monedes de billó encunyades a Barcelona, i en menor mesura, a Aragó són comunes en els citats tresors. Aquesta circumstància es dona gràcies a que el seu valor era pràcticament el mateix. El 1247 a Barcelona s'encunyaren monedes de billó amb un aliatge semblant a les encunyades a València. El 1247 Jaume I va aconseguir la unitat monetària a tots els seus regnes, l'únic que variava era l'estampa i la llegenda de les monedes.

El tresor comentat no és una excepció als ja coneguts fins a aquesta data. Podem veure com una gran quantitat de monedes encunyades a Barcelona circulaven pel regne. El tresor d'Ombria sols ratifica la idea que la massa monetària del regne de València, a més de la seua pròpia moneda, va incorporar en aquestes dates un nombre molt important de monedes d'altres regnes, especialment de Barcelona.

1. Sobre la polèmica, vegeu M. CRUSAFONT, *Numismática de la Corona Catalano-Aragonesa (785-1516)*, Madrid, 1982, p. 75.

2. M. CRUSAFONT, *Numismática de la Corona...*, nota 1, p. 82.

3. Ens referim als tresors de castell de Chio (Llutxent, València). Almenara-Benavites (Castelló-València) i València de la Reina Mora, tots citats a l'obra de P. P. RIPOLLÉS; M. M. LLORENS, «El tresor de la Reina Mora: monedes de Jaume I», *Acta Numismática*, núm. 20 (1990), p. 125-136.

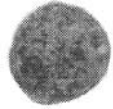

49

52

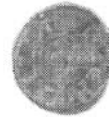
50

53

51

54

Mapa 1: Localització dels tresors citats al text.

- 1 - Almenara - Benavites.
- 2 - València.
- 3 - Benifairó de Valldigna. Tresor Reina Mora.
- 4 - Llutxent. Castell de Chio.
- 5 - L'Atzúvia. Tresor d'Ombria.

Bibliografia de la catalogació de les monedes descrites

CRUSAFONT I SABATER, M., *Numismàtica de la Corona Catalano-Aragones Medieval*, Madrid, 1982.